

КОМПЛЕКСНА МЕТОДИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ІНТЕГРОВАНИЙ KICK

INTEGRATED METHODS OF ACCOUNTING IN RESOURCES POTENTIAL IN INTEGRATED KICK

У статті розглянуто досить значущий елемент методу бухгалтерського обліку – подвійний запис, що сприяє формуванню порядку облікового відображення ресурсів корпорації в інтегрованій KICK. Сутність і зміст кожної господарської операції, пов'язаної з ресурсним потенціалом, розкриває кореспонденція бухгалтерських рахунків. Пропозиція використовувати бухгалтерську проводку (бухгалтерське проведення, кореспонденцію рахунків) як початкову інформацію під час комп'ютеризації обліку на ЕОМ не є новою. У статті досліджено обґрунтований вибір системи кодування господарських операцій, а також існування двох можливих варіантів здійснення кодування в умовах комп'ютеризації КСБО та інформаційної системи підприємства у цілому. Трактівання першого підходу ґрунтується на введенні рахункової формули-проводки оператором-бухгалтером в КСБО або з первинного документу, або зведення однотипних операцій. Другий підхід передбачає введення в КСБО номера або коду кореспонденції рахунків господарської операції і суми. За типом господарської операції КСБО визначає необхідну проводку і виконує подальші дії самостійно (автоматично).

Ключові слова: інтегрована KICK, кореспонденція рахунків, кодування, комплексна методика, корпорація, подвійний запис, ресурсний потенціал.

В статье рассмотрен достаточно значимый элемент метода бухгалтерского учета – двойная запись, что способствует формированию учетного отображения ресурсов корпорации в интегрированной KICK. Сущность и содержание каждой хозяйственной операции, связанной с ресурсным потенциалом, раскрывает корреспонденция бухгалтерских счетов. Предложение использовать бухгалтерскую проводку (корреспонденцию счетов) как начальную информацию при компьютеризации учета на ЭВМ не ново. В статье исследованы обоснованный выбор системы кодирования хозяйственных операций, а также существование двух возможных вариантов осуществления кодирования в условиях компьютеризации КСБУ и информационной системы предприятия в целом. Трактовка первого подхода основана на введении счетной формулы-проводки оператором-бухгалтером в КСБУ или первичного документа, или сведения однотипных операций. Второй подход предполагает введение в КСБУ номера или кода корреспонденции счетов хозяйственной операции и суммы. По типу хозяйственной операции КСБУ определяет необходимую проводку и выполняет дальнейшие действия самостоятельно (автоматически).

Ключевые слова: интегрированная KICK, корреспонденция счетов, кодирование, комплексная методика, корпорация, двойная запись, ресурсный потенциал.

УДК 657

Шевченко Л.Я.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку та аудиту
Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

The article considers a very significant element of the accounting method -double entry, which contributes to the formation of the accounting mapping of resources of the corporation in the integrated KICK. The essence and content of each economic operation associated with the resource potential, reveals the correspondence of accounting accounts. The proposal to use the accounting wiring (accounting, correspondence accounts) as the initial information when computerizing accounting on a computer is not new. The article is devoted to the substantiated choice of the system of encoding of economic operations, as well as the existence of two possible variants of encoding in the conditions of computerization of KСBO, and the information system of the enterprise as a whole. Interpretation of the first approach is based on the introduction of the account formula for posting by the operator-accountant in the CRS or from the original document, or the construction of the same type of operations. The second approach involves the introduction of the number or code of the correspondence of the accounts of the business operation and the amount in the IBS. According to the type of economic operation, КСBO determines the necessary posting and performs further actions independently (automatically). Computerized formation of accounting entries is carried out with the help of a special classifier-dictionary in accordance with the type of business operations of mutual correspondent accounts, the type of business operation and its contents for the possibility of classification of an economic transaction in accordance with the data of the primary documents. However, the problem of double-entry in accounts is the issue of image recognition. Further resolution of the theory of pattern recognition will allow the computerization of logical bindings of double recording. It should be noted that the application of the encoding classifier, that is, implemented in practice through the resource classifier of the corporation and the developed working plan of accounts (for the components of resource potential), business operations in the subsystems (accounting of labor resources, accounting of material resources, etc.) in a decentralized strategy causes a number of problems.

Key words: integrated KICK, correspondence of accounts, coding, complex methodology, corporation, double entry, resource potential.

Постановка проблеми. Аналіз підходів окремих авторів до досліджуваної проблеми, а також позитивні й негативні боки кожного з них залежать від багатьох аспектів, у тому числі від кількості господарських операцій (фактів), кількості групуючих ознак аналітичних рахунків, від різноманітності видів документів (первинних, накопичувальних, зведених, звітних), кваліфікації облікових працівників і розподілу функцій між ними, потужності інформаційної мережі, якості функціонування інтегрованої КСБО та окремих підсистем.

Беручи до уваги вищеперераховані аспекти, вибирається система кодування господарських операцій, а також можливі варіанти кодування в умовах комп'ютеризації КСБО та інформаційної системи підприємства у цілому

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми методика бухгалтерського обліку ресурсного потенціалу в інтегрованій KICK із різних позицій досліджували закордонні та вітчизняні вчені. Серед вітчизняних науковців цим проблемам приділяли увагу О.М. Брадул, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, В.Ф. Максимова, Н.М. Малюга та ін.

Дослідження цих науковців заклали потужний методологічний фундамент розвитку вітчизняної системи обліку, але питання застосування концепції інтегрованого обліку суб'єктами господарювання висвітлено недостатньо.

Постановка завдання. Головною метою цієї роботи є дослідження вибору системи кодування господарських операцій та застосування двох можливих варіантів здійснення кодування в умовах комп'ютеризації КСБО та інформаційної системи підприємства у цілому для оцінки перспектив діяльності суб'єктів господарювання в умовах інтегрованого обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Великого значення набуває обґрунтований вибір системи кодування господарських операцій. Теоретичні дослідження і практичний досвід доводять існування двох можливих варіантів здійснення кодування в умовах комп'ютеризації КСБО та інформаційної системи підприємства в цілому.

Перший підхід полягає у тому, що рахункова формула-проводка вводиться оператором-бухгалтером у КСБО або з первинного документа, або зведення однотипних операцій, або з бухгалтерського реєстра.

При цьому проводка приводиться коректно: синтетичний і аналітичний рахунок, що дебетується; синтетичний і аналітичний рахунок, що кредитується; сума господарської операції.

Другий підхід передбачає введення в КСБО типу (номера або коду кореспонденції рахунків) господарської операції і суми. За типом господарської операції КСБО визначає необхідну проводку і виконує подальші дії самостійно (автоматично).

Комп'ютеризоване формування бухгалтерської проводки здійснюється за допомогою спеціального класифікатора-словника відповідно до типу господарських операцій взаємно кореспондуючих рахунків, типу господарської операції та її змісту для можливості класифікації господарської операції відповідно до даних первинних документів.

Безумовно, створення класифікатора господарських операцій вимагає трудомісткої підготовчої роботи для впорядкування й угруповання їх на підприємстві або в галузі. Є.В. Мних [5], О.В. Олійник [7] дійшли висновку, що класифікатор не «може забезпечити перелік усіх можливих варіантів кореспонденції рахунків, які можуть виникнути в процесі господарської діяльності, тому форма бухгалтерського обліку на ЕОМ повинна передбачати обидва способи кодування даних».

Проте проблема подвійного запису на рахунках є питанням розпізнавання образів. Подальше вирішення питань теорії розпізнавання образів дасть змогу комп'ютеризувати логічні зв'язки подвійного запису.

Слід зауважити, що застосування класифікатора кодування, тобто реалізованого на практиці

через класифікатор ресурсів корпорації та розробленого робочого Плану рахунків (за складовими ресурсного потенціалу), господарських операцій у підсистемах (облік трудових ресурсів, облік матеріальних ресурсів тощо) за децентралізованої стратегії викликає низку проблем. Це проявляється у порядку введення типової проводки, яку доцільно здійснювати двоступенево:

– у первинних документах типова кореспонденція синтетичного обліку замінюється одно- або дворозрядним умовним кодом, який характеризує вид даної операції. Із цих документів у КСБО вводиться не типова проводка синтетичного обліку, а її умовний код, за яким підбиваються підсумки по синтетичному обліку певного виду ресурсів;

– за допомогою класифікатора-словника (номенклатора) умовний код зведення даних перекодує типову кореспонденцію рахунків. У цьому разі підсистема видає інформацію синтетичного обліку у вигляді типових проводок.

Потреба в такій двоступеневості під час кодування проводок синтетичного обліку виникає з кількох причин:

1. У комп'ютеризованих підсистемах обліку в інтегрованій КСБО, які охоплюють масові господарські операції (підсистеми – облік матеріальних, нематеріальних, фінансових та трудових ресурсів), але при цьому мають обмежену кількість типових проводок синтетичного обліку КСБО, відповідно помітно спрощується і прискорюється робота зі створення первинного документа і введення інформації під час використання кодування.

Якщо умовний код не використовується в первинних документах, вимагається показати типову проводку, що значно подовжує час оформлення документа та ускладнює процедуру облікового відображення ресурсів.

Однак існує й позитивний бік даного підходу, який полягає у тому, що з боку облікових працівників гарантується оперативний контроль над змістом і оформленням первинних документів, що сприяє збереженню ресурсів та їх ефективному використанню. Такий бухгалтерський контроль зазвичай також можна організувати й шляхом подальшого контролю (за допомогою терміналу або безпосередньо з документів), однак, як свідчить досвід, ефективність існуючих методів подальшого контролю є значно нижчою.

2. Сьогодні в програмному забезпеченні підсистем бухгалтерського обліку ресурсного потенціалу корпорацій (це підсистеми обліку за складниками ресурсного потенціалу) застосовується умовне кодування синтетичного обліку.

Для з'єднання з інтегрованою КСБО вихідна інформація підсистем перекодує типовою проводкою синтетичного обліку. Двоступеневий метод кодування виправдовує себе тільки за однорідних операцій. У всіх інших випадках у первинних доку-

ментах необхідно зазначити типові кореспонденції рахунків.

Сучасне програмне забезпечення підсистем бухгалтерського обліку передбачає також введення проводки синтетичного обліку в КСБО й обробку інформації в ній. У створенні КСБО такого типу є й недоліки, оскільки складена в підсистемі проводка синтетичного обліку не відповідає її вимогам.

Із цього випливає простий спосіб виконання вимог КСБО, згідно з яким на основі первинного документа складається типова проводка, а інформація вводиться на вимогу типової кореспонденції, що формується. Тоді й вихідний електронний документ видає зведені дані на вимогу синтетичного обліку КСБО.

Отже, якщо в підсистемі бухгалтерського обліку (інтегрованої КСБО) використання кодування бухгалтерських рахунків містить тільки один рахунок, то під час кодування документів можна використовувати два рівні кодування.

Якщо використаний у підсистемі скорочений код синтетичного рахунку містить два або більше синтетичних рахунків, то його необхідно розмежувати відповідно до змісту рахунків інтегрованої КСБО на два або більше скорочених кодів рахунків. За недотримання цього правила неможливо організувати синтетичний облік ресурсів корпорації.

Для об'єднання існуючих інформаційних підсистем з інтегрованою КСБО корпорації необхідний не тільки аналіз використаних у них кодів синтетичного обліку, а й пристосування їх до вимог даної системи.

У зв'язку із цим зазначимо, що система кодування господарських операцій, особливо на першому етапі впровадження КСБО, повинна передбачати їх віддзеркалення переважно рахунковими формулами. Це досягається шляхом виставлення бухгалтером проводок на документах, унаслідок чого підвищується і його роль під час реалізації контрольних функцій управління, зокрема законності та доцільності господарських операцій, а також правильності їх оформлення.

Під час упровадження КСБО виникає питання про кількість проводок, оскільки подвійний запис розповсюджується й на аналітичні рахунки.

Переважна більшість кореспонденції рахунків між аналітичними рахунками здійснюється в підсистемах обліку, що в подальшому включається в базу даних інтегрованої КСБО (у межах інтегрованої КІСК), а також у тій частині інформації, яка передається із самостійних підсистем (поза межами системи бухгалтерського обліку).

Розглянемо кількісну характеристику складання класифікатора господарських операцій.

У бухгалтерських проводках можливі такі зміни, які не стосуються їх змісту і не порушують принципу подвійного запису. Допускається, наприклад,

заміна позитивного дебетового обороту негативним кредитовим оборотом або позитивного кредитового обороту негативним дебетовим оборотом.

У раціональній системі бухгалтерського обліку однією з проблем є запобігання «нульовим» підсумкам у вихідній інформації, а також вибірок з однієї або декількох сторін рахунку для обчислення певного звітнього показника. Для цього необхідно вдаватися до способу видозміни бухгалтерських проводок, який дає змогу використовувати стандартне введення і стандартну обробку інформації, у тому числі за наявності нестандартної інформації.

Спосіб видозміни бухгалтерських проводок можна застосовувати, наприклад, для перенесення сум оборотів, обчислених в облікових цінах, у фактичну собівартість, а також для різного коригування облікової інформації.

Сума бухгалтерської проводки вказується одна й та сама для дебетового і кредитового рахунків один раз, тому сума проводки проставляється або додатнім, або від'ємним числом. Отже, у КСБО з видозмін бухгалтерських проводок можна застосовувати тільки той варіант, в якому під час формування бухгалтерського проведення рахунки дебетуються і кредитуються, містять суми операцій із від'ємними числами.

Висновки з проведеного дослідження. На основі викладеного можна зробити висновок, що з позиції КСБО видозміна бухгалтерських проводок не спричинить за собою додаткових труднощів, оскільки принцип подвійного запису в цих проводках зберігається. Проте процес формування вихідної інформації для звітів можна значно спростити, використовуючи для цього прийом видозміни бухгалтерських проводок. За змістом видозміна бухгалтерських проводок є не тільки проблемою інтегрованої КСБО корпорації, а й загальним питанням щодо вдосконалення методики подвійного запису господарських операцій із використання ресурсів.

Отже, проблемні питання уніфікації типових кореспонденцій щодо облікового відображення матеріальних, нематеріальних, фінансових та трудових ресурсів корпорації та процесу кодування відповідних бухгалтерських рахунків повинні знайти своє вирішення через розроблення комплексної методики бухгалтерського обліку ресурсного потенціалу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України. Київ: Верховна Рада України. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (дата звернення: 19.03.2019).
2. Бутко А.Д. Теорія економічного аналізу. Київ: КНТЕУ, 2005. 411 с.
3. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2004. 180 с.

4. Міценко Н.Г., Кумечко О.І. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010, Вип. 20.9. С. 193–198.

5. Мних Є.В., Ференц І.Д. Економічний аналіз : навчальний посібник. Львів : Армія України, 2000. 144 с.

6. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз : підручник. Житомир : Рута, 2007. 704 с.

7. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін: теорія, методологія, організація : наук. доп. за дис. док. екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2009. 96 с.

8. Райковська І.Т. Економічний аналіз забезпеченості та ефективності використання нематеріальних активів: методичний підхід. *Вісник ЖДТУ* 2009. № 1. С. 108–115.

9. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз : навчальний посібник. Львів : Новий Світ – 2000, 2004. 344 с.

10. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник. Київ : Знання, 2004. 654 с.

11. Святохо Н.В. Теоретические аспекты понятия «ресурсный потенциал». *Культура народов Причерноморья*, 2009. № 161. С. 139–144.

12. Шепель Н. Проблеми організації нормування ресурсів у системі аналізу функціонування підприємства. *Економічний аналіз*. 2007. Вип. 1(17). С. 311–314.

REFERENCES:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003). The Commercial Code of Ukraine. Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (Accessed: 19 March 2019).

2. Butko A.D. (2005). *Teoriia ekonomichnoho analizu* [Theory of Economic Analysis]. Kyiv, KNTEU, 411 p. (In Ukrainian).

3. Gadzevich O.I. (2004). *Osnovy ekonomichnoho analizu i diahnostryky* [Fundamentals of Economic Analysis and Diagnosis Tutorial]. Kyiv: Condor, 180 p. (In Ukrainian).

4. Mitsenko N.G., Kumechko O.I. (2010). *Resursnyi potentsial pidpriemstva: sutnist, struktura, stratehiia vykorystannia* [Resource potential of the enterprise: essence, structure, strategy of use]. Lviv: *Scientific Bulletin of UNFU*, vol. 20.9, pp. 193-198 (In Ukrainian).

5. Mnih Ye.V., Ferents I.D. (2000). *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis]. Lviv: *Armiia Ukrainy* [Army of Ukraine]. 144 p. (In Ukrainian).

6. Moshensky S.Z. (2007) *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis]. Zhytomyr : Ruta, 704 p. (In Ukrainian).

7. Oliynyk O.V. (2009) *Rozvytok ekonomichnoho analizu v umovakh instytutsiinykh zmin: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia* [Development of economic analysis in conditions of institutional changes: theory, methodology, organization] (Extended abstract of PhD dissertation). Zhytomyr: ZhDTU, 96 p.

8. Raykovsky I.T. (2009) *Ekonomichnyi analiz zabezpechenosti ta efektyvnosti vykorystannia nematerialnykh aktyviv: metodychnyi pidkhid* [Economic analysis of the availability and efficiency of the use of intangible assets: a methodical approach]. Zhytomyr: *The Journal of Zhytomyr State Technological University*, no. 1, pp. 108-115 (In Ukrainian).

9. Tarasenko N.V. (2004) *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis]. Lviv: *Novyi Svit – 2000* [New World – 2000], 344 p. (In Ukrainian).

10. Savitskaya G.V. (2004) *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstva* [Economic analysis of enterprise activity]. Kyiv: Knowledge, 654 p. (In Ukrainian).

11. Svyatoho N.V. (2009) *Teoretycheskye aspekty poniatiya «resursnyi potentsyal»* [Theoretical aspects of the concept of "resource potential"]. Simferopol: *Kultura narodov Prychernomoria* [The culture of the peoples of the Black Sea region], no. 161, pp. 139-144. (In Russian).

12. Shepel N. (2007) *Problemy orhanizatsii normuvannia resursiv u systemi analizu funktsionuvannia pidpriemstva* [Problems of organization of resource valuation in the system of analysis of the functioning of the enterprise]. Ternopil: *Economic Analysis*, vol. 1 (17), pp. 311-314 (In Ukrainian).

Shevchenko Ljubov

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Audit
Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mikhail Tugan-Baranovsky

INTEGRATED METHODS OF ACCOUNTING IN RESOURCES POTENTIAL IN INTEGRATED KISK

The purpose of the article. The main purpose of this work is to study the choice of a system for encoding business operations and the application of two possible variants of encoding in the computerization of KSBO, and the information system of the enterprise as a whole to assess the prospects of business entities in an integrated accounting environment.

Methodology. The article considers a very significant element of the accounting method – double entry, which contributes to the formation of the accounting mapping of resources of the corporation in the integrated KISK.

The essence and content of each economic operation associated with the resource potential, reveals the correspondence of accounting accounts. The proposal to use the accounting wiring (accounting, correspondence accounts) as the initial information when computerizing accounting on a computer is not new.

The article is devoted to the substantiated choice of the system of encoding of economic operations, as well as the existence of two possible variants of encoding in the conditions of computerization of KSBO, and the information system of the enterprise as a whole.

Interpretation of the first approach is based on the introduction of the account formula for posting by the operator-accountant in the CRS or from the original document, or the construction of the same type of operations.

The second approach involves the introduction of the number or code of the correspondence of the accounts of the business operation and the amount in the IBS. According to the type of economic operation, KSBO determines the necessary posting and performs further actions independently (automatically).

Results. On the basis of the above, it can be concluded that from the position of KSBO, the modification of accounting postings will not entail additional difficulties, since the principle of double entry in these postings is preserved. However, the process of generating output information for reports can be greatly simplified, using for this purpose a modification of accounting entries. According to the content modification of accounting postings is not only a problem of the integrated CSR of the corporation, but also the general issue of improving the method of double-entry business operations for the use of resources.

Practical implications. Consequently, the problematic issues of unification of standard correspondence regarding the accounting reflection of material, intangible, financial and labor resources of the corporation and the process of encoding the relevant accounting accounts should be resolved through the development of a complex methodology of accounting for resource potential

Value/originality. In our work we considered the questions of the methodology of accounting of corporations, the choice of the system of encoding of economic operations, as well as possible coding options in the computerization of KSBO, and the information system of the enterprise as a whole.